

ANALÝZA ÚČINNOSTI MYSLIVECKÉ LEGISLATIVY A KONTROLNÍCH METOD V MYSLIVECKÉM HOSPODAŘENÍ V ČESKÉ REPUBLICE SE ZŘEATELEM NA PŘESTUPKY A TRESTNÉ ČINY

THE ANALYSIS OF HUNTING LEGISLATIVE AND GAME MANAGEMENT CONTROL METHODS EFFICIENCY IN THE CZECH REPUBLIC WITH REGARD TO TRANSGRESSION AND MALFEASANCE

MARTIN ŽIŽKA¹ - MILOSLAV VACH²

¹Ministerstvo zemědělství ČR Praha, ² Fakulta lesnická a dřevařská ČZU Praha

ABSTRACT

This article deals with the problem of failure and circumvention of game management law in the Czech Republic during the period of July 1, 2002 to June 31, 2006. Court verdicts as well as decisions of offences issued by state organs of game management were examined to analyse the circumvention of regulations. On the basis of analysis of the statistics of state administration mentioned above, we examined the sufficiency of the hunting legislation and checking methods. Strategies for an improvement of checking methods were recommended. On the base of results, a proposal was made to amend the above mentioned controlling methods, especially in the field of hunting and game management.

Klíčová slova: kontroly v myslivosti, obcházení kontrol, přestupek

Key words: methods of game management checking, circumvention of checks, transgression

ÚVOD A PROBLEMATIKA

Lidská společnost si postupně pro své činnosti vytvářela určitý řád a pravidla, která musela být dodržována. Mezi prvními činnostmi, které byly upraveny určitým řádem, bylo právě lovectví. To se do roku 950 neomezovalo žádné skupině obyvatelstva. Náhlé omezení lovu zvěře lidem, pro které byl lov prostředkem pro zabezpečení potravy (zvěřina) a předmětů (kůže, kosti, parohy, rohy, zuby apod.) pro každodenní potřeby, výrazně změnilo možnosti většiny obyvatelstva. Sedláci a poddaní, kterým bylo patentem panovníka zakázáno lovit zvěř na svých pozemcích, řešili nově zavedené opatření občasným nezákonným usmrcením zvěře. Tak vznikla první právní úprava lovu zvěře, která diskriminovala sedláky a poddané. Touto úpravou vznikl také první pokus o přivlastnění usmrcené nebo odchycené zvěře člověkem bez povolení, tedy nezákonným způsobem – pytláctvím. Název byl odvozen od způsobu, kam pytlák protizákonně usmrcenou zvěř uschoval při odnášení domů (do pytle).

Na nový jev nelegálního usmrcování a chytání zvěře reagoval panovník a šlechta tvorbou výstražných nařízení, zákazů a ukládáním trestů podle výše způsobené škody nebo stupně nebezpečnosti. Stoupající počet pytláků vyvolal tvrdé tresty až po hrdelní a povolení střílet nebo zastřelit osoby přistižené při pytláctví bylo povoleno Řádem Josefa II. z 28. února 1786. Tento řád zrušil Výnos apelačního soudu v Čechách 22. dubna 1800.

Teprve Patent císaře Františka Josefa I. z roku 1849 (Anonymus 1849) částečně odstranil diskriminaci obyvatelstva uvolněním práva

lovu zvěře všem osobám, které vlastnily půdu (honební pozemky související) o minimální výměře 115 ha. Tímto patentem se právo lovit zvěř svazuje s vlastnictvím půdy. Tato zákonodárná úprava snížila počet osob nelegálně usmrcujících zvěř o ty, kterým bylo nově umožněno na svých pozemcích zvěř lovit.

Až do 2. světové války bylo pytláctví většinou motivováno získáním zvěřiny pro vlastní potřebu nebo pro výměnný obchod za jiné protislužby. Méně časté případy byly motivovány prodejem zvěřiny na „černém trhu“. Po 2. světové válce, zejména v letech 1950 až 1990, bylo pytláctví velmi ojedinělé. Po roce 1990 se ovšem v České republice pytláctví stává novým nebezpečným jevem. Pytláctví pro vlastní spotřebu přerůstá často v organizovanou činnost, která se specializuje na nelegální usmrcování zvěře a následný prodej zvěřiny.

Méně procento pytláků se v tomto období zaměřilo na nelegální usmrcování zvěře za účelem získání parohů a rohů (slovo „trofej“ nelze použít, protože „trofejí“ jsou rohy, parohy, zuby, lebky, kůže zvěře, pokud byly získány legálním lovem). Novým jevem je pytláctví prováděné osobami za účelem „adrenalinového zážitku“, kdy není prvořadým cílem získat zvěřinu ani parohy či rohy, ale prožít dramatické zážitky při usmrcování zvěře střelnou zbraní bez platného oprávnění.

Jako jedno z opatření omezující nelegální usmrcování zvěře a její přivlastňování byly zavedeny plastové plomby s evidenčními čísly a listy o původu zvěře. Systém kontrolních opatření v ČR se stále zdokonaluje, ale i způsoby a prostředky trestné činnosti jsou stále dokonalější¹.

¹ **Poznámka:** V textu se dále používají následující zkratky: MZe ČR - Ministerstvo zemědělství, MŽP - Ministerstvo životního prostředí, LČR - Lesy České republiky, s. p., VLS - Vojenské lesy a statky ČR, s. p., PFČR - Pozemkový fond České republiky, OSSM - Orgán státní správy myslivosti, M systém - Informační systém myslivosti, ORP - Obecní úřad obce s rozšířenou působností

Zákon č. 449/2001 Sb. o myslivosti ve znění předpisů pozdějších (Anonymus 2001) upravuje způsoby řízení myslivosti v České republice včetně kontrolních systémů a nástrojů. Tento zákon položil hlavní důraz na zajišťování odpovědného mysliveckého hospodaření se zvěří ve všech honitbách v ČR.

Součástí odpovědného hospodaření se zvěří je systém kontrolních systémů a nástrojů. Nejčastějším předmětem kontroly je: chov zvěře (zaměřuje se na druhovou diverzitu zvěře v honitbách, chov a zavádění nepůvodních druhů zvěře do honiteb); lov zvěře (plnění, neplnění, překračování plánu lovu zvěře, dodržování věkové a sociální skladby lovené zvěře a vytváření předpokladu pro udržení optimální druhové, věkové a sociální skladby chovaných populací zvěře v honitbě); ochrana zvěře (zejména v době hájení a ochrana ohrožených druhů zvěře); dodržování pravidel, tradic a způsobů při mysliveckém hospodaření.

Obecně lze rozlišit dvě zásadní úrovně řízení a kontroly. První úroveň řízení myslivosti je realizována uživatelem honitby. Druhá úroveň řízení a kontroly myslivosti je prováděna orgány státní správy myslivosti (dále jen OSSM). V řízení a kontrole myslivosti se zatím z technických důvodů plně neuplatnilo využití dvou úrovní internetové aplikace „M systému“. V současné době je připraven licencovaný přístup pro Státní veterinární správu, Policii ČR a dalším spolupracujícím orgánům. V neveřejné části jsou podrobné informace o jednotlivých honitbách, evidenci a rezortních statistických údajích o myslivosti a mysliveckém hospodaření.

Řízení myslivosti na úrovni uživatele honitby

V mysliveckém managementu honitby jsou hlavními činiteli držitel a uživatel, myslivecký hospodář, myslivecká stráž (v případě pronajatých honiteb občanským – mysliveckým sdružením je to i statutární zástupce – předseda sdružení) a dále prostředky řízení, jako jsou vnitřní „pravidla“ uživatele honitby (např. myslivecký organizačně pracovní řád mysliveckého sdružení). Velké státní podniky (LČR, VLS, PF ČR, národní parky v působnosti MŽP apod.) mají také v mysliveckém managementu honitby mysliveckého hospodáře (může jím být výkonný ředitel), mysliveckou stráž a případně mysliveckého referenta pro všechny honitby podniku. Významnými prostředky řízení myslivosti a zajišťování kontroly v rámci podniku jsou vnitřní nebo rezortní směrnice a příkazy. Uživatel honitby ve vlastní režii využívá tyto prostředky a nástroje k řízení myslivosti. V případě pronájmu honitby jiné fyzické nebo právnické osobě mohou být tyto podmínky neopominutelnou součástí smlouvy o pronájmu.

V rámci těchto „pravidel“, která jsou v souladu s prováděcími vyhláškami (Anonymus 2002a, b, c, Anonymus 2004a, b), mohou být řešeny otázky:

- stanovení druhové diverzity zvěře, která se bude v honitbě chovat včetně normovaných, minimálních stavů, sociální a věkové skladby populací (návrh o skladbě populací je součástí procesu přípravy žádosti o uznání honitby),
- vypracování plánů mysliveckého hospodaření a jejich plnění,
- rozhodnutí vlastníka honebních pozemků ve věci hrazení škod působených zvěří a stanovení limitů pro výpočty škod,
- systém přidělování povolenek k lovu zvěře, zejména pro lov trofejové zvěře,
- povinnosti držení a používání lovecky upotřebitelných psů.

Řízení myslivosti na úrovni státní správy prostřednictvím výkonných orgánů

Provádí se na všech stupních státní správy myslivosti podle hierarchie, kompetencí a působnosti. Jednotlivé OSSM plní svou funkci

řídící, kontrolní a sankční. OSSM rozhodují ve správním řízení, pověřují subjekty činnosti na úseku myslivosti, povolují, zamítají a postihují porušování povinností a práv stanovených mysliveckou legislativou. Prostředky řízení OSSM jsou zákon č. 449/2001 Sb. o myslivosti ve znění pozdějších předpisů (Anonymus 2001), prováděcí vyhlášky k zákonu (Anonymus 2002b, c, Anonymus 2004b), veškerá rozhodovací a úřední činnost správy, šetření jednotlivých podnětů, terénní kontroly, vedení statistických souborů a evidencí, spolupráce s ostatními úřady a orgány včetně kooperace činností v rámci státní správy.

Do řízení a kontrolní činnosti myslivosti přímo či nepřímo vstupují regulativními zásahy další subjekty, myslivecké organizace s celostátní působností, střední a vysoké školy, kde je myslivost předmětem vyučujícím, Státní veterinární správa ve smyslu zákona č. 166/1999 Sb. o veterinární péči (Anonymus 1999) a prováděcí Vyhlášky č. 201/2003 Sb. (Anonymus 2003), výzkumné ústavy, kde je myslivecký výzkum, mezinárodní organizace nebo soudní znalci. Řízení myslivosti v ČR v souladu se závaznými normami Evropského společenství vstupuje v platnost přistoupením státu k podpisu mezinárodních smluv, jako jsou: Ramsarská úmluva (Anonymus 1990), Směrnice Rady č. 92/43/EEC o ochraně stanovišť volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (ROTH 2003), Směrnice Rady č. 79/409/EEC o ochraně volně žijících ptáků (ROTH 2003), Washingtonská úmluva (Anonymus 1992).

METODIKA

Studie účinnosti legislativy a kontrolních systémů byla zaměřena na všechny územně správní celky ČR za období let 2002 až 2006. Pro tuto práci byly využity informační zdroje Ministerstva zemědělství, Ministerstva vnitra, Ministerstva spravedlnosti, krajských soudů, okresních soudů, krajských úřadů, ORP (OSSM), Policie České republiky, VLS, LČR, Českého statistického úřadu, Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů a uvedené literatury včetně Sbírek zákonů ČR a studií zaměřených na tuto problematiku (VACH 1999).

Postup při sběru dat a informačních podkladů o porušování právních předpisů a účinnosti kontrolních metod na úseku myslivosti byl zaměřen na sběr informací o vyřešených případech porušování právních předpisů v oblasti myslivosti, na sběr informací o trestných činech řešených u jednotlivých soudů v ČR a přestupků řešených OSSM, ORP a krajskými úřady. Všechny informace a data o pytláctví byly získány a zpracovány bez konkrétních jmen stíhaných nebo odsouzených osob.

Sběr dat a informací byl zaměřen na:

- a) Trestný čin v oblasti myslivosti - řešené soudy v struktuře:
 - Judikáty Nejvyššího soudu
 - Rozsudky krajských a okresních soudů
 - Statistiku trestných činů pytláctví (údaje a informace o počtech a charakteristikách případů neoprávněného lovu zvěře a ryb)

Pro vyhodnocení podílu pytláctví na zvěří z celkového počtu případů pytláctví (§ 178a trestního zákona zahrnuje ryby i zvěř společně) byly využity výsledky statistických zdrojů MS, kde jsou trestné činy registrovány podle konkrétních paragrafů trestního zákona (Anonymus 1961). Trestné činy pytláctví na zvěří i rybách jsou vedeny bez rozlišení na tyto dvě kategorie. Proto není možné ani zjistit, kolik osob se dopustilo pytláctví na zvěří. Pouze podle skutečně odsouzených případů pytláctví na zvěří je možné provádět rozborů a závěrů.

Policie ČR poskytla informace o počtu zjištěných případů pytláctví na zvěří a rybách včetně počtu osob stíhaných pro pytláctví na zvěří.

- b) Přestupek v oblasti myslivosti řešený státní správou (rozhodnutí a trestní příkazy k jednotlivých přestupkům):
- Přestupky řešené přestupkovými komisemi a věcnými odbory, tedy orgány státní správy myslivosti na ORP
 - Přestupky šetřené na krajských úřadech, zejména v rámci odvolacího řízení

CÍLE PRÁCE

- Shromáždit, popsat a rozdělit případy porušování nebo obcházení současné právní úpravy myslivosti
- Zjistit podíl skupin vlastníků pozemků na řízení a kontrolní činnosti v myslivosti
- Na základě získaných podkladů navrhnout úpravy či doplnění stávajícího systému kontroly a řízení myslivosti

VÝSLEDKY A DISKUSE

Výsledky monitoringu porušování právních předpisů v oblasti myslivosti

Porušení právních předpisů na úseku myslivosti lze podle jejich závažnosti rozdělit a definovat, včetně postihů, podle jednotlivých právních předpisů následujícím způsobem.

• Trestný čin na úseku myslivosti

Klasifikace trestné činnosti na úseku myslivosti na trestný čin nebo přestupek záleží na individuálním rozhodnutí orgánu, který tento čin posuzuje. V policejní praxi je užívaným kritériem výše způsobené škody. Pokud způsobená škoda nepřesáhne hodnotu 5 000,- Kč, je čin i přes společenskou nebezpečnost posuzován pouze jako přestupek.

Policie stanovuje způsobenou škodu na základě odborného posudku nebo znaleckého posudku soudního znalce. Záleží tedy především na svědomitě a kvalifikovaném výpočtu škody. Pro stanovení výše škody způsobené na zvěři neoprávněným usmrcením nejsou v ČR dosud zpracovány obecně platné normy pro ocenění hodnoty usmrcené, nebo

živé (lapené) zvěře. Výše škody usmrcením samičí zvěře je většinou stanovena místně obvyklou cenou za zvěřinu. V případě ocenění samčí zvěře je kalkulace motivována hodnotou parohů, rohů, zbraní, kůže, kterou by uhradil legální lovec. Ani tento výpočet není reálnou cenou za usmrcenou zvěř. Objektivní stanovení výše škody způsobené uživatelem honitby nelegálním usmrcením zvěře tedy prozatím není jednoduché a je vždy diskutabilní. Proto se i znalecká ohodnocení často liší a v soudní praxi nemají pak dostatečnou objektivnost a vážnost.

Statistické vyhodnocení bylo zaměřeno na vydané pravoplatné rozsudky soudů pro trestný čin pytláctví (neoprávněné usmrcování a lapání zvěře) a trestný čin zneužití pravomoci veřejného činitele.

V rámci statistického šetření bylo osloveno celkem 13 krajských soudů a 86 okresních soudů. Celkový počet vydaných pravoplatných rozsudků pro trestný čin pytláctví na zvěři je pouze 25. Při celkovém počtu 99 dotázaných soudů je průměr vydaných rozsudků trestného činu na jeden soud 0,25. Podle této statistiky by se dalo usoudit, že trestný čin pytláctví není významný v porovnání s ostatní trestnou činností. Skutečnost je ovšem jiná. Mnoho trestných činů pytláctvím na zvěři není potrestáno pro obtížnou, někdy až neřešitelnou, přípravu důkazního šetření. Slabin v této problematice od legislativní nedokonalosti až po pochybení veřejných činitelů při zajištění důkazních prostředků a předmětů na místě činu je mnoho.

Četnost a místo vydání rozsudků ve věci trestného činu pytláctví jednotlivými soudy za sledované období jsou uvedeny v tabulce 1. Zařazení rozsudku do příslušného roku je provedeno podle data vynešení rozsudku.

Největší počet vydaných rozsudků za pytláctví na zvěři byl v roce 2004. To může podporovat hypotézu, že funkce kontrolních systémů začala v praxi plnit svou roli a proto primární odhalování trestné činnosti a její postihování se stává funkční. Zdůvodnění, proč na Chrudimsku, Pardubicku a Bruntálsku bylo vydáno nejvíce rozsudků, není možné zobecnit. Tento jev může být při vyhodnocení za tak krátké časové rozpětí pouze náhodný.

Problematika trestných činů pytláctví je patrná z vyhodnocení tabulky 2 za pět let trvání statistického šetření. Z celkového počtu zjištěných trestných činů pytláctví (na rybách a zvěři) byl vypočítán roční průměr 421 případů. Z toho bylo policií objasněno 78 % případů, to je celkem 331. Pro nedostatečné důkazy bylo odloženo nebo zastaveno ročně 90 případů. Podíl pytláctví na zvěři z celkového počtu pytláctví nelze zpětně zjistit, protože evidence pytláctví na rybách a zvěři je registrována společně. Bylo by to možné konkrétním dohledáváním v jednotlivých protokolech, ale to je technicky dostupné pouze pro policisty v případech zvláštního zřetele.

V tabulce 2 je pak vidět rozdíl, kolik trestných činů pytláctví zaznamenává policie v úrovni prokázaných trestných činů a kolik trestných činů se řeší u soudů. Z tohoto rozdílu je patrné, kolik trestných činů pytláctví se u soudů neprokáže často pro banální závady v přípravném řízení. Obecně je možné konstatovat, že žaloba u 50 % trestných činů u soudů neprokáže trestnou činnost, často dokonce dojde k zproštění obžalovaného. Z tohoto příkladu je patrná nedostatečnost důkazního řízení. Z dalších případů trestných činů byl zaznamenán jediný případ zneužití pravomoci veřejného činitele, kdy ustanovená myslivecká stráž v honitbě ohrožovala loveckou zbraň jezdce na koních. Rozsudky trestných činů, jakými jsou např. útok na veřejného činitele (mysliveckou stráž), jsou

Tab. 1.

Četnost a místo vydání rozsudků ve věci trestného činu pytláctví jednotlivými soudy
Frequency and place of issue of judgements in re of poaching crime by single courts

Okresní soud/ Regional court	Rok/Year					Celkem/ Totally
	2002	2003	2004	2005	2006	
Obvodní soud pro Prahu 10		1	1			2
Tábor					1	1
Domažlice				1		1
Plzeň-sever				1		1
Tachov			1			1
Děčín		1				1
Havlíčkův Brod	1		1	1		3
Hradec Králové			1			1
Chrudim			1		2	3
Pardubice		1	2			3
Semily			1			1
Bruntál		2		1		3
Frýdek-Místek	1	1				2
Opava					1	1
Šumperk			1			1
Celkem/Totally	2	6	9	4	4	25

Tab. 2.

Porovnání statistických údajů o trestných činech pytláctví registrovaných policií ČR a Ministerstvem spravedlnosti v letech 2003 – 2006
Comparison of statistic data concerning poaching crimes registered by Czech Police and Ministry of Justice in years 2003 – 2006

Zdroj informací/ Source of information	Charakteristika/ Characteristics	Rok/Year					Průměr/ Average
		2002 druhé pol./ 2nd half	2003	2004	2005	2006	
Policie ČR/ Police of CR	počet zjištěných případů trestného činu pytláctví (na rybách a zvěři)/number of found cases of poaching (on fish and game)	490	437	385	374	x	421,5
	objasněno/solved	415	352	295	263	x	331,25
	% objasnění/clarification	84,69	80,55	76,62	70,32	x	78,05
Statistika Ministerstva spravedlnosti/ Statistic of Ministry of Justice	Počet trestných činů (§ 178a tr. ř.) pytláctví (zvěř i ryby)/Number of poaching cases (game and fish)	178	261	220	195	x	x
Výsledky vlastního zjišťování/ Results of the own finding	Počet rozsudků trestného činu pytláctví (na zvěři)/Number of poaching case (on game)	2	6	9	4	4	5
	Podíl počtu případů odsouzeného pytláctví na zvěři z celkového počtu případů odsouzeného pytláctví na zvěři i rybách v %/Proportion of cases of convicted poaching on game of the total number of cases of convicted poaching on game and fish in %	1,124	2,299	4,091	2,051		2,39
	Podíl počtu případů odsouzeného pytláctví na zvěři z celkového počtu zjištěných případů pytláctví na zvěři i rybách v %/Proportion of cases of convicted poaching on game of the total number of cases of found poaching on game and fish in %	0,004	0,014	0,023	0,011		0,01

známy pouze z osobních sdělení, ale oficiální řízení k této trestné činnosti napadení veřejného činitele nebylo u soudů zatím registrováno.

Přestupky na úseku myslivosti podle ustanovení §§ 35 a 46 přestupkového zákona (Anonymus 1990) jsou souhrnně začleněny do výsledků uvedených spolu s přestupky podle zákona o myslivosti v tabulce 3. Pro hodnocení přestupků a jiných správních deliktů bylo osloveno 205 obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a 14 krajských úřadů. Z různých důvodů neodpovědělo 79 městských úřadů a 9 krajských úřadů. Celkem 51 obecních úřadů obcí s rozšířenou působností ve své odpovědi sdělilo, že ve sledovaném období nebylo o přestupku rozhodnuto, ani nebyla udělena žádná pokuta.

V tabulce 3 bylo nejčastějším přestupkem (celkem 42 případů, tj. 19 % celkového počtu přestupků) manipulování s ulovenou zvěří převozem ulovené zvěře z místa ulovení bez označení plombou. Příčinu lze spatřovat především v období krátce po zavedení této povinnosti (Anonymus 2001). V dalších letech tento přestupek není tak častý. Na druhém místě s počtem 28 případů, tj. 12,7 % z celkového počtu přestupků, se umístil lov zvěře v době hájení. Na třetím místě s počtem 22 případů, tj. 10 % z celkového počtu přestupků, se umístil lov zvěře zakázanými způsoby lovu.

V tabulce 4 jsou uvedeny poměrné výměry honební plochy v hektarech podle držby a procentické vyjádření podílů z celkové honební plochy v České republice. Z tohoto výčtu je patrné, že dominantní podíl honební plochy 70,6 % je v držbě honebních společenstev, která na honební ploše myslivecky ve většině případů (94 %) nehospodarí ve vlastní režii, ale honitby pronajímají právníkům osobám, tj. většinou občanským sdružením. Z tohoto pohledu dominantní část honební plochy je řízením mysliveckého managementu a realizací kontrolních

mechanismů svěřena nájemcům, tedy ve většině případů občanským (mysliveckým) sdružením, která sdružují většinou myslivce na základě dobrovolnosti. Ti potom musí přebírat úkoly vnitřního řízení honitby podle platné myslivecké legislativy, vnitřních stanov a zásad plánu mysliveckého hospodaření v honitbě. Organům státní správy jsou plně podřízeny.

Státní organizace obhospodařují ve vlastní režii pouze 31 % honební plochy z celkové výměry, kde jsou držiteli. Na řízení a kontrole se podílejí výlučně myslivci z povolání. V této úrovni je systém kontrol a řízení myslivosti pracovní náplní pověřeného pracovníka, kde je snadnější vyžadování služebních povinností vyplývajících z popisu práce a platných legislativních norem na úseku myslivosti.

• **Jsou současné metody kontroly v myslivosti dostatečné a efektivní?**

Současný systém kontroly v mysliveckém managementu umožňuje do značné míry odhalovat a postihovat porušování právních předpisů, mysliveckých zvyků a tradic. Slabinou právního systému je velmi složitá důkazní řízení, které je zejména pro neprofesionální činitele působící v řízení mysliveckého managementu velmi obtížné. V praxi již zažitá a bezesporu významná je označování ulovené zvěře plombami vydávanými státní správou myslivosti. Rovněž tak funkce listu o původu zvěře je osvědčená. K operativnější činnosti státu přispělo výrazné zmenšení územně správních celků, kde je snadnější a frekventovanější kontrolní a dozorová činnost. Pracovníci státní správy tak mohou lépe posuzovat lokální problémy se znalostí prostředí a bez časových odkladů.

Tab. 3.

Počty rozhodnutí vydaných pro porušení ustanovení zákona o myslivosti nebo pro přestupek podle přestupkového zákona
Adjudication number issued for statutory offence dealing with game management or for violation according to misdeed law

Porušení ustanovení/ Offence dealing	Počet vydaných rozhodnutí/ No. of adjudications	Podíl ze všech rozhodnutí v %/ Share of all adjudications in %	Co bylo zpravidla porušeno/ What was offended
5 odst. 2	2	0,9	povinnosti pro vypouštění zvěře/duties at release of game
9 odst. 1	6	2,7	plašení zvěře/frightening of game
9 odst. 2	4	1,8	poškození mysliveckých zařízení/damaging of hunting equipments
10 odst. 1	34	15,4	volné pobíhání zvířat (psů)/free running of game (dogs)
10 odst. 3	2	0,9	neoznámení prací v honitbě/no informing on work in hunting ground
11 odst. 4	4	1,8	provozování mysliveckých zařízení/operation of hunting equipments
14 odst. 1 písm. a, b	1	0,5	neuposlechnutí myslivecké stráže/defy of hunting guard
15 odst. 1	1	0,5	porušení povinnosti myslivecké stráže/duty breach of hunting guard
32 odst. 3	1	0,5	pronájem honitby/rent of hunting ground
35 odst. 1 písm. f	28	12,7	neoprávněný lov zvěře/unauthorized game hunting
35 odst. 4	1	0,5	nesplnění povinností mysliveckého hospodáře/neglecting of game manager duties
36 odst. 1	9	4,1	sčítání zvěře/game census
36 odst. 2	1	0,5	plány mysliveckého hospodaření/plans of game manager
41	6	2,7	lov zvěře na nehonebních pozemcích/game hunting on non-hunting land
42 odst. 1 nebo 2	28	12,7	lov zvěře v době hájení/game hunting during its preservation
44 odst. 1	7	3,2	povinnost držet a používat lovecké psy/duty to keep and use hunting dogs
45 odst. 1	22	10,0	zakázané způsoby lovu/restricted ways of hunting
45 odst. 2	3	1,4	zakázané způsoby lovu/restricted ways of hunting
46 odst. 1	10	4,5	administrativní náležitosti lovu/administrative formalities of hunting
47 odst. 5	1	0,5	vydávání a odebrání loveckého lístku/issuing and seizing of game licence
49 odst. 1	42	19,0	označování ulovené zvěře/marking of hunted game
51 odst. 2	3	1,4	převaha neoznačené zvěře/transport of non-marked game
64 odst. 3	4	1,8	vedení nepravdivých údajů o honitbě/giving of false data about hunting ground
64 odst. 4	1	0,5	překročení normovaných stavů/transgression of normative status
Celkem/Totally	221	100	

Tab. 4.

Rozdělení skupin vlastníků honebních pozemků jako držitelů a uživatelů honiteb
Group division of owners of hunting areas as holders and users of hunting districts

Držitel honitby/ Holder of hunting area	Výměra honební plochy celkem (ha)/ Hunting area Totally	Výměra pronajaté honební plochy jiným subjektům/ Hunting area rented to other subjects	Podíl z celkové výměry honební plochy ČR/Share of total hunting area in CR (%)
Stát/National			
LČR	1 126 146	80	16,5
VLS	181 808	0	2,7
PFČR	265 132	99	3,9
MŽP	120 523	5	1,8
Celkem/Totally	1 693 606	69	24,8
Obce a města/Municipalities and towns	94 053	57	1,4
Honební spolčenstva/Hunting societies	4 826 698	94	70,6
Fyzické osoby/Individuals	97 227	40	1,4
Ostatní/The others	126 980	820	1,9
Celkem ČR/Totally CR	6 839 564	85	100,0

• Je pytláctví pouze český problém?

Nelegální usmrcování zvěře a její přivlastňování je nejčastějším případem porušování legislativy v myslivosti. Pytláctví není zdaleka jen český problém. V řadě evropských zemí tak jako u nás je pytláctví určitým prostředkem pro nelegální získání zvěře, zvěřiny, rohů, parohů nebo kůží. Setkáváme se s tímto problémem, poněkud modifikovaným na dané podmínky i v Kanadě. Někteří naši lovci touží po trofejích kanadské zvěře, která je z řady důvodů pro ně nedostupná. Bývají to často finanční důvody. Proto se nechají nalákat podnikavci, kteří nabídnou „levné“ lovecké cesty do Kanady. Někteří tito podnikavci, žijící v Kanadě bez kanadského občanství, nemohou oficiálně provozovat legální loveckou turistiku s platnými loveckými licencemi pro své klienty. Proto takové levné cesty naivních lovců končí většinou zabavením kůží nebo parohů kanadskou policií případně českými celními orgány.

Tento druh pytláctví provozovaný částí méně majetné společnosti je společensky nepřijatelný, ale výrazně horším případem je usmrcování zvěře pro zábavu. Tato „adrenalinová zábava“ je velmi nebezpečná, protože je provozována zpravidla skupinami velmi bohatých a vlivných osob, kde je přistižení a následné usvědčení velmi obtížné. Tento druh pytláctví je zjišťován v České republice, na Slovensku, v Polsku, Bělorusku, na Ukrajině, v Ruské federaci od evropské části až po Kamčatku.

Další motivací pytláctví je lov chráněných druhů zvěře, které lovec nemůže ani za vysoké poplatky legálně získat. Příkladem jsou pytlácké „objednávky“ na lov rysů, medvědů, vlků, orlů a dalších, podle zákona č. 114/1992 Sb. (Anonymus 1992) chráněných živočichů.

S pytláctvím je možné setkat se v řadě dalších zemí, ale v mnoha z nich je pytláctví problémem zanedbatelným (VACH 1999), protože buď je lov zvěře pro vlastní spotřebu součástí práv původních obyvatel, například v Kanadě, nebo je dokonale ošetřen právní úpravou, kde hlavní motiv pytláctví, získání zvěřiny pro sebe nebo za účelem realizace prodejem na černém trhu, je eliminován absolutním vyřazením zvěřiny z obchodních komodit, jako je tomu například v USA a Kanadě (BENSON 1980, REYNOLDS 1982).

V Africe je pytláctví s úspěchem potlačeno v řadě destinací, kde je lovecká turistika profesionálním odvětvím. Jsou ale státy, např. zejména Keňa, ale i další, kde pytláctví je organizované často i regionálními úředníky, kteří najímají domorodé obyvatele za účelem usmrcování zvěře, kterou požaduje „černý trh“ (rohy nosorožců, kly slonů, kůže velkých kočkovitých šelem apod.). Tento problém je více socioekonomický, protože profit z této činnosti nemá ani tak pytlák, ale organizátor, a dopady mají velký význam pro strukturu populací zvířat (ISHENGOMA et al. 2008).

Jiným příkladem pytláctví je nelegální usmrcování tygrů na „objednávku“ v některých asijských zemích. Pytláci tygra usmrtní a kůži dodají zájemci s doručením až domů. Tam je tato trestná „obchodní transakce“ ukončena pro pytláka tučnou odměnou.

• Je současný systém řízení myslivosti lepší než předchozí?

Nelze předpokládat, že stávající legislativní úpravy a nástroje odstraní neoprávněné nebo nesprávně prováděné usmrcování a lov zvěře odchytem a odstřelem. Stávající systém řízení myslivosti a funkce kontrolních systémů je dokonalejší, než tomu bylo dříve za platnosti zákona č. 23/1962 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Přesto legislativní úprava a funkce kontrolních systémů není v praxi dostatečná zejména proto, že současné pytláctví a jeho různě modifikované motivace jsou většinou profesionálně organizované a výbava současného pytláka je tak dokonalá, že mu umožňuje páchat trestnou činnost pytláctvím v noci, kdy je kontrolní činnost mysliveckých stráží,

mysliveckých hospodářů, často i policie s nedokonalým technickým vybavením, téměř neproduktivním aktem.

ZÁVĚR

Zákon o myslivosti a jeho prováděcí předpisy stanovily rámec společensky vyžadovaných práv a povinností při provozování myslivosti v České republice. Přesto se právní prostředí pro myslivecký management v praxi ukázalo jako málo efektivní. Nasvědčují tomu především problémy při dokazování neoprávněné či trestné činnosti pytláctvím na zvěři a počty nedořešených přestupkových řízení a rozsudků soudů, kde je mnoho trestných činů neodsouzeno pro chybějící důkazy žaloby. Analýza trestní činnosti naznačila následující:

- Průměr trestných činů pytláctví (na rybách a zvěři) za pětileté sledované období byl 421 případů ročně. Z toho bylo policií objasněno 78 % případů, to je celkem 331. Pro nedostatečné důkazy bylo odloženo nebo zastaveno ročně 90 případů.
- Na 99 soudech byl celkový počet vydaných právoplatných rozsudků pro trestný čin pytláctví na zvěři pouze v 25 případech.
- Nejčastějším přestupkem (celkem 42 případů, tj. 19 % celkového počtu přestupků) připadalo na manipulování s ulovenou zvěří a převozem ulovené zvěře z místa ulovení bez označení plombou. Na druhém místě s počtem 28 případů, tj. 12,7 % z celkového počtu přestupků, se umístil lov zvěře v době hájení. Na třetím místě s počtem 22 případů, tj. 10 % z celkového počtu přestupků, se umístil lov zvěře zakázanými způsoby lovu.

Doporučení pro praxi

Pro odhalování nelegálního lovu je třeba:

- Doplnit systém kontroly o povinné předkládání posuzovatelných částí těla samičí zvěře a mláďat (lebky nebo jen spodní čelisti) spárkaté zvěře na každoročních přehlídkách chovu a lovu zvěře, včetně využití části M systému (databáze vydaných plomb a výkazu plnění plánu lovu)
- Umožnit orgánům Policie ČR efektivně čerpat informace z M systému
- Zabezpečit dostatečnou informovanost České zemědělské a potravinářské inspekce o přepravě a sekundární distribuci ulovené zvěře a zvěřiny
- Využít databáze M systému (evidovaných případů porušování zákona o myslivosti)
- Vytvořit reálný systém pro oceňování živé i usmrcené zvěře
- Vypracovat funkční systém pro provádění znaleckých expertíz trestných činů soudními znalci

Pro lepší kontrolu v oblasti mysliveckého managementu je třeba:

- Uplatnit personálně technická opatření v orgánech státní správy myslivosti
- Zlepšit technické vybavení pracovišť státní správy pověřených řízením myslivosti
- Požadovat, aby pověřeni pracovníci státní správy, vykonávající výhradně kontrolní činnost na úseku mysliveckého managementu, splňovali odborné předpoklady pro danou činnost
- Procesní vedení přestupkových řízení předat „přestupkovým komisím“
- Posílit funkci mysliveckých stráží a upravit funkční pravidla spolupráce s Policií ČR
- Bylo by přínosem, aby na každém okrsku Policie ČR, zejména pak v oblasti vyšetřování, byl specialista na odhalování trestné činnosti pytláctvím.

- Zavést povinné členství všech myslivců v některé registrované myslivecké organizaci s celostátní působností
- Vypracovat funkční systém kontroly distribuce ulovené zvěře a zvěřiny od primárního dodavatele (uživatele honitby) po konečného zpracovatele (výkupny, obchody, řeznické a uzenářské provozovny a kombináty, zařízení veřejného stravování)
- Vyřešit problematiku, zejména funkční odlišení produktů z ulovené zvěře (zvěřina, trofej) a produktů z farmových chovů jelenovitých a dalších druhů sudokopytníků (maso, parohy, rohy)
- Rozšířit spolupráci státní správy s preparátorskými pracovišti a monitorovat původ zakázek předaných k preparaci
- Vytvořit ve spolupráci s živnostenskými úřady systém eliminace neoficiálních preparátorských služeb, kam se nejčastěji předávají zakázky usmrcené zvěře pytláky
- Důležitým pomocníkem kontroly bude zavedení hlášení lovu zvěře státní správě on line systémem.

Zavedení navrhovaných opatření pro lepší funkčnost kontroly mysliveckého managementu se neobejde bez nezbytných úprav zákona č. 449/2001 Sb. o myslivosti a trestního zákona. Dále je nezbytné jednoznačně diferencovat, co je trestný čin pytláctví a co je pouze přestupek na úseku myslivosti.

LITERATURA

- Anonymus Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů § 178a. Sbíрка zákonů, 1961, s. 465-512.
- Anonymus Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, § 35. Sbíрка zákonů, 1990, s. 810-826.
- Anonymus Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů. Sbíрка zákonů, 2001, s. 9746-9770.
- Anonymus Vyhláška č. 244/2002 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů. Sbíрка zákonů, 2002, s. 5181-5215.
- Anonymus Vyhláška č. 245/2002 Sb., o době lovu jednotlivých druhů zvěře a o bližších podmínkách provádění lovu, ve znění pozdějších předpisů. Sbíрка zákonů, 2002, s. 5216-5217.
- Anonymus Vyhláška č. 491/2002 Sb., o způsobu stanovení minimálních a normovaných stavů zvěře a o zařazování honiteb nebo jejich částí do jakostních tříd. Sbíрка zákonů, 2002, s. 9610-9650.
- Anonymus Vyhláška č. 7/2004 Sb., o posouzení podmínek pro bažantnice a o postupu, jakým bude vymezena část honitby jako bažantnice. Sbíрка zákonů, 2004, s. 13-14.
- Anonymus Vyhláška č. 553/2004 Sb., o podmínkách, vzoru a bližších pokynech vypracování plánu mysliveckého hospodaření. Sbíрка zákonů, 2004, s. 10182-10210.
- Anonymus Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 396/1990 Sb., Úmluva o mokřadech mající mezinárodní význam především jako biotopy vodního ptactva (Ramsarská úmluva), s. 1449-1453.
- Anonymus Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 572/1992 Sb., Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (Washingtonská úmluva), s. 3426-3434.
- Anonymus Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. I Sbíрка zákonů, částka 28. Praha: SEVT, 1992. s. 666-692.
- Anonymus Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon). Sbíрка zákonů, částka 57. Praha: SEVT, 1999. s. 3122-3150.
- Anonymus Vyhláška č. 201/2003 Sb., o veterinárních požadavcích na čerstvé drůbeží maso, králičí maso, maso zvěře ve farmovém chovu a maso volně žijící zvěře (ve znění vyhlášky č. 651/2004 Sb.). Sbíрка zákonů, částka 72. Praha: SEVT, 1999. s. 3792.
- BENSON, R. Survival poaching. Colorado: Paladin Press, 1980. s. 6-256.
- ISHENGOMA, A., SHEDLOCK, C., FOLEY, L., FOLEY, S., WASSER, S., BALTAZARY, MUTAYOBA, B. Effects of poaching on bull mating sukces in a free ranging African elephant (*Loxodonta africana*) population in Tarangire National Park, Tanzania. Conservation genetics, 2008.
- NĚMEC, M. Postup policie při odhalování, vyšetřování a předcházení pytláctví. Praha: Policejní akademie České republiky, 2002. s. 56-61.
- REYNOLDS, J. Legal Responsibilities in Basic Hunters Guide. Washington, D.C.: National Rifle Association of America, 1982. s. 297-300.
- ROTH, P. (ed.) Legislativa Evropských společenství v oblasti územní a druhové ochrany přírody. Směrnice č. 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2003. s. 10-48.
- ROTH, P. (ed.) Legislativa Evropských společenství v oblasti územní a druhové ochrany přírody (směrnice č. 79/409/EHS, směrnice č. 92/43/EHS o ochraně stanovišť volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin). Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2003. s. 50-138.
- VACH, M. Prostředky a podmínky pro kontrolu lovu zvěře v České republice. Závěrečná zpráva grantu MZE 1998. Uhlířské Janovice: Silvestris, spol. s r. o., 1999. s. 3-140.
- ZEIS, E. Patent císaře Františka Josefa I. č. 154/1849 ř. z. Zákony lesní, honební, rybářské a o ochraně výroby zemědělské. Praha: 1937. s. 663-691.

The analysis of hunting legislative and game management control methods efficiency in the Czech Republic with regard to transgression and malfeasance

Summary

The goal of this paper is to describe contemporary system of verification of game management on the territory of the Czech Republic and to find out where and how the lawbreaking occurs and then to design the improvement of the system.

Additional goal of the paper is to register the most frequent ways of the law circumvention and breach of rights and duties as set up by legal regulations in sector of game management by utilizing the experience of court judgements, transgression committees at municipal offices, activities of state administration bodies for game management, the Police of the Czech Republic, eventually by other sources like press media, Internet, investigative or judicial files, verbal messages of police investigators, but also information from the statistics filed by the Ministry of Justice and the Ministry of the Interior as well as the police statistics.

Information about cases of law-breaking - poaching (25 cases), malpractice (1 case), transgression and imposing of a fine (221 cases) were collected during a period of four years in the area of game management. The most frequently detected cases of violation include unlabelling of game (19%), then dogs at large in the hunting ground (15%), unauthorized hunting (13%), hunting during the period of protection (13%) and hunting in the close season (10%). In the results of this work the share of responsibility of hunting ground holder-groups is given in proportion to the size of hunting area in the Czech Republic. The hunting guilds and the guild on state property (21%) are responsible for the highest proportion of low breaking cases.

One of the significant contributions may be laying the foundation for creation of transgression and crime register which may serve as a tool and information material for state administration bodies. Completion of hunted game marking system with record keeping will significantly support especially the verification of game hunting. The feasible approach for creation of the mentioned register and effective exploitation of records is the utilization of internet portal of Game management information system. This portal is established as a source of information for the needs of the State Administration bodies, game management (licensed access), also accessible to the public and is operated by "The Forest Management Institute".

In conclusion, the paper suggests measures how to improve the verification and check of the game management. The measures are divided into three groups. As for the issue of game hunting it is suggested to complete the hunted game marking system by the "marcant" - a tag with a seal which clearly assigns an animal to a species. The checking system is upgraded with a complete game marking seal evidence, which will be accessible to the police through so-called M System. This system is established as an information system for the needs of the State Administration bodies, game management section and should also serve to the police of the Czech Republic in discovering and evidence of poaching. Further recommendation is a suggestion to create the hunted game evaluation system. For management and verification improvement by means of State Administration bodies, game management, is a suggestion for the change in technical staffing. It is recommended to create one working place and secure the technical equipment for adequate fulfilment of control management tasks as required by the Game Management Act.

Recenzováno

ADRESA AUTORA/CORRESPONDING AUTHOR:

Ing. MARTIN ŽIŽKA, PH.D., Ministerstvo zemědělství ČR
Těšnov 17, 117 05 Praha 1, Česká republika
Tel.: 602 453 646, e-mail: martin.zizka@mze.cz